



DE **Valentina Pattavina**
BOEKHANDELAARSTER
UIT ORVIETO

LEESFRAGMENT *DE BOEKHANDELAARSTER UIT ORVIETO*

Over het boek

Matilde, een alleenstaande veertiger uit Rome, verhuist naar het rustige provinciestadje Orvieto in Umbrië om haar leven weer op de rit te krijgen. Daar verwezenlijkt ze een oude droom wanneer ze in de boekhandel van professor Paolini gaat werken.

In de fascinerende omgeving van Orvieto, en te midden van de boeken, wordt Matilde heen en weer geslingerd tussen haar ontmoetingen met nieuwe mensen en haar eigen geheimen uit het verleden.

Maar ook Orvieto verbergt geheimen, die schuilgaan in de huizen en in de stilte van de omringende bossen. Er komt een onder tafel geveegde, sinistere gebeurtenis aan het licht waardoor lang geleden gemaakte afspraken worden verstoord...

De boekhandelaarster uit Orvieto is een Italiaanse roman waarin grote emoties, drama en ironische humor elkaar afwisselen, wat nog wordt versterkt door de excentrieke dorpsbewoners, die zich overweldigd voelen door de gebeurtenissen en door een meedogenloos lot naar een bitterzoete finale worden getrokken.

Over de auteur

Valentina Pattavina is in 1968 geboren in Catanië. Ze heeft archeologie gestudeerd en heeft in de theaterwereld gewerkt. Ook heeft ze lange tijd bij uitgeverij Einaudi gewerkt, waar ze de redacteur was van o.a. Niccolò Ammaniti. *De boekhandelaarster uit Orvieto* is haar eerste roman, die meerdere malen is herdrukt en waarvoor ze in Italië veel lof heeft gekregen. De filmrechten ervan zijn verkocht, en het vervolg *L'ultima eredità* is zojuist verschenen.

De pers over *De boekhandelaarster uit Orvieto*

‘Valentina Pattavina brengt in haar debuutroman drama, misdaad en humor bij elkaar in een betoverende, ongewone omgeving.’ – *La Repubblica*

‘Pattavina’s roman is net een prachtige boekhandel die je betovert zodra je binnenstapt.’ – *TTL*

De Orlando-nieuwsbrief

Authentiek, inspirerend en betrokken: dat zijn de kernwoorden van Orlando uitgevers. Bij Orlando verschijnen toegankelijke literaire romans, die je leest ter ontspanning, maar waardoor je tegelijkertijd wat leert over de wereld om je heen, over jezelf of over het menselijk gedrag in het algemeen.

Wil je op de hoogte worden gehouden van de romans van Orlando uitgevers? Meld je dan aan voor de nieuwsbrief via onze website www.orlandouitgevers.nl.

© 2010 Valentina Pattavina
Nederlandse vertaling © 2012 Orlando uitgevers, Utrecht
Vertaald uit het Italiaans door Saskia Peterzon-Kotte
Oorspronkelijke uitgever Fanucci Editore S.r.l., Italië
Oorspronkelijke titel *La libraia di Orvieto*
Omslagontwerp b'IJ Barbara
Foto omslag © Irene Lamprakou/Trevillion Images
Typografie Pre Press Media Groep, Zeist
Druk- en bindwerk Ter Roye NV, België

ISBN paperback 978 90 229 5995 4

ISBN e-book 978 90 449 6379 3

NUR 302

www.orlandouitgevers.nl

VALENTINA PATTAVINA

De boekhandelaarster uit Orvieto

Vertaald door
Saskia Peterzon-Kotte

Kijk die gelige rots eens.

Een tufstenen voetstuk met steile wanden, omringd door bossen en wijngaarden.

Daarboven torent een prachtige oude stad, waar je nu niet meer op de rug van een ezel komt.

Verlies je in deze omgeving vol kloosters en gehuchten, bruggen en bronnen. Beklim de onverharde, vuilwitte wegen, dool rond in de kastanjabossen.

Het bos ademt, en in de stilte hoor je duizenden geluiden: de melancholieke roep van een ransuil, het schelle gefluit van een of andere vogel, het geritsel van de bladeren in de wind, het gejack van een vos. En water, water dat stroomt.

Je voeten zakken weg in de grond en laten het gras ruisen; een dorre tak breekt en knapt.

Je ogen blijven rusten op de door het mos groen uitgeslagen rotsen en worden verblind door het licht dat door het gebladerte gefilterd wordt.

Hier en daar, tussen de kastanjabolsters en de bessen, een verschoten sinasblikje. Een plastic fles. Wat batterijen. Sigarettenpeuken.

En dan de kastanjabomen. Hun brede bladerkroon, hun gladde schors met lichte vlekken, hun lange, puntige bladeren.

Ze staan in het gelid, hoog en rechtop, bijna als een escorte van soldaten voor hun imposante broer die zich eenzaam midden op een open plek aftekent.

Hij heeft een brede, knoestige stam. Zijn wortels, die boven de grond uitkomen, vormen spelonken en zien eruit als de ingang van een grot. Een kunstenaar kan er gezichten in ontwaren, gelaatstrekken van monsterlijke, misvormde wezens.

Kijk eens naar zijn verstrengelde, reusachtige takken.

Kijk vooral naar die ene.

Het lijkt de minst stevige met de meeste knobbels, maar aan die tak zit een touw vast, en aan dat touw zit een man vast. Een strop zit in een lus om zijn hals, in een wurggreep.

Maar er is iets vreemds.

Zijn benen.

Zijn benen zijn gebogen, alsof de man knielt.

En dan zijn voeten.

Zijn voeten raken de grond.

TIEN JAAR LATER

Deze reis belooft vervelender dan ooit te worden.

Mamma mia, wat een lelijke gezichten. Boos, hard, onvriendelijk. Trouwens, ik geloof dat ik zelf al niet veel beter ben. Als mijn gezicht weerspiegelt hoe ik me vanbinnen voel, is er weinig om vrolijk van te worden.

Om daar verandering in te brengen, ben ik op de vlucht. Dat is al de vierde keer in veertig jaar: telkens wanneer de moed me in de schoenen zinkt of ik gebukt ga onder een verscheurend verdriet, sla ik op de vlucht. Ik keer de puinhopen liever de rug toe dan dat ik ze te lijf ga en het risico neem ze weer op te bouwen. Het is veel beter om net te doen of er niets gebeurd is en te proberen een nieuw bestaan op te bouwen. Ik koester geen enkele heimwee naar het verleden, het heden bevalt me niet en de toekomst is onbekend terrein. Dus zit mijn hele leven nu in een reistas, ingeklemd tussen een paar kledingsetjes en twee boeken waarvan ik me niet los kan maken: *De geschiedenis* van Elsa Morante en *Het boek Job*. Geen foto's, geen brieven, geen herinneringen. Alleen mijn computer, en in de voorste wagon mijn elektrische fiets, die in de gaten wordt gehouden door de hoofdconducteur.

Ditmaal is het einddoel Orvieto. Toen ik op mijn achttiende voor het eerst op de vlucht sloeg, koos ik voor Milaan: grote stad, grootse mogelijkheden. Maar ik vond het er verstikkend en verwarrend: te veel mensen, te veel chaos. De straten leken belachelijk veel op elkaar en ik raakte elke keer

de weg kwijt, in alle opzichten. Ik hield het er twee jaar uit en verkoos toen Brunico in Alto Adige: het gezonde leven tussen de bergen en midden in de natuur, verkwikkende fietstochten, frisse lucht en appels, jezus, wat veel appels! Ik heb er zoveel gegeten dat ik de rest van mijn leven nooit meer naar de dokter hoef. Maar het was er stervenskoud en ik had altijd verkleumde voeten, dus verkaste ik weer richting het zuiden: Urbino. In Urbino is iedereen mooi: kinderen, volwassenen en bejaarden. Ook alle plekken zijn er mooi, het lijkt wel of lelijkheid niet in het woordenboek van de inwoners van De Marken voorkomt. Ik voelde me niet op mijn gemak als ik naast hen stond, en dat was niet bepaald bevorderlijk voor mijn behoefte tot mezelf te komen. Dus weg maar weer, naar mijn eigen Rome, terug bij af. Dat heeft behoorlijk lang geduurd. Zestien jaar. Met ups en downs joeg ik de rust van de eenzaamheid na, die mijn aangeboren innerlijke onrust weer tot bedaren moest brengen. Ditmaal leek het goed te gaan: een paar zorgvuldig gekozen vriendschappen, werk dat min of meer in de buurt kwam van mijn ideaalbeeld, genoeg geld om in mijn eentje een appartement te huren; ik deed de deur dicht en was thuis, zonder rekening te hoeven houden met slordige medehuurders met stinkvoeten.

Maar het lot heeft me opnieuw opgezadeld met een pijnlijke last, waardoor ik gedwongen werd in allerijl mijn net opgebouwde façade van kalmte te laten varen. Tja, je moet goede gewoonten nooit opgeven. Maar ik geef toe dat ik het vluchten beu ben. Het zou goed zijn mezelf een keer serieus onder de loep te nemen en het probleem aan te pakken. Orvieto is perfect voor een eventuele stap terug: een andere stad, andere mensen, andere levens, maar niet overdreven ver weg van de plek waar ik me bij mijn beste weten voorgoed had gevestigd. Mocht ik terug willen, dan is dat niet al te lastig. En mocht iemand – wie weet – ooit zin hebben om me op te komen

zoeken, nou ja, dan zijn die honderdtwintig kilometer ook weer geen onoverkomelijk obstakel.

De regionale trein doet er een uur en twintig minuten over. Het enige vervelende zijn de herrieschoppers die uitgerekend vandaag hebben besloten met de trein te reizen; dat was ook wel te verwachten, aangezien het paaszaterdag is. Het rimpeelige oude vrouwtje naast me houdt zich druk bezig met haar manicure. In mijn oren weerklinken met regelmatige tussenpozen de slaapdrongen snurkgeluiden van de dikke, slordig geklede man voor me. Naast hem zit een meisje dat een kind van hooguit vijf maanden oud op haar schoot laat staan; af en toe tilt ze het in de lucht en roept ze met een hoog tekenfilmstemmetje: ‘Wat is er dan? Wat is er dan?’ Het kind huilt wat en lacht wat, maar stil zijn, ho maar.

Ik zou eens moeten ophouden met mekkeren en dit alles van de poëtische kant bekijken. Ik zou een voorbeeld moeten nemen aan de schrijvers die van treinen hielden – en hoe. Anna Karenina was nog niet uitgestapt op het station van Moskou toen een spoorwegmedewerker er door een trein werd overreden en overleed; Karenina reisde per trein met haar Aleksej Vronski, en besloot ook nog haar leven te beëindigen door voor de trein te springen. Met zijn scherpe geest loste Hercule Poirot het mysterie van de gruwelijke moord in de Oriënt Express op, de roemruchte trein van spionnen en avonturiers. En in een veewagon van een treinkonvooi liet Simenon op het stro dat de vloer bedekte de passie oplaaien tussen Anna en Marcel, twee verwarde mensen, die elkaar vreemd waren tussen allerlei andere vreemden.

Mijn regionale trein raast behoorlijk snel voort. Hij verslindt afstanden en dorpen en verscheurt de stilte met scherpe fluittonen die langer aanhouden bij het naderen van het station. Bij een van de haltes valt mijn oog op de muur onder het afdak, die volgeklad is met graffiti. Ik houd van opschriften op muren: die

kleurige krabbels, die koeienletters als uiting van een aforisme of gedachte: ze komen me altijd voor als een graadmeter waaraan je de pols van het volk kunt aflezen, de stemmingen kunt ontcijferen. Als het ware een collectief prikbord. Tussen alle tekens en een web van lijnen zie ik een zin die me raakt.

LIEVER HET GRAS VAN DE BUREN DAN BUREN VAN GRAS

Dat ontlokt me een glimlach. Tien woorden die op volmaakte wijze samenvatten hoe belangrijk het is op je tellen te passen en je medemens niet te snel te vertrouwen. Ook de volgende zin, neergeklad met een gele spuitbus, is niet slecht.

LAURA, KOM TERUG!

IK LEEF NIET MEER SINDE JE BIJ ME WEG BENT.

MAAR HOE DAN OOK: HUP LAZIO!

Hierin lees je de wanhoop van de verlating. De arme ziel schreeuwt zijn pijn uit en smeekt zijn geliefde bijna op zijn knieën om zich te bedenken. Maar dan schiet hem te binnen dat hij naar het station is gekomen om met de trein naar het stadion te gaan. Dus ondanks zijn gebroken hart denkt hij toch nog aan zijn lievelingselftal.

Goed, we rijden weer verder. Uit mijn jaszak haal ik *De kruiswoordpuzzels van de week*. Ik begin achterin, bij het laatste, nog lege kruiswoordraadsel – het moeilijkste. Ik moet zeggen dat het me best aardig afgaat, maar bij 44 horizontaal komt de omschrijving: ‘Synthetische thermoplastische hars voor kogelwerend glas.’ Wat zou dat zijn? Ik peins erover.

‘Eerst de verticale rij proberen, toch?’

Het oudje. Ik had niet gemerkt dat ze haar manicure onderbrak om zich op mijn kruiswoordpuzzel te concentreren. Zolang het me vlot afging, durfde ze haar mond niet open te

doen, maar nu ze ziet dat ik het moeilijk heb, voelt ze zich geroepen om zich ermee te bemoeien.

‘Als u het niet erg vindt, wil ik er eerst nog even over nadenken voor ik naar de verticale rijen ga,’ werp ik wrevelig tegen.

‘Ja, en wanneer ben je daar dan aan toe?’ zegt het rimpelvrouwtje. ‘Kijk eens wat er bij 34 verticaal staat.’

“‘Rust uit in Medina’,’ zeg ik snuivend.

‘Mohammed!’

Kreng... Ik probeer een beetje schuin te gaan zitten om haar te beletten op de bladzijde te kijken, maar ze strekt haar nek en houdt vol.

‘Wat staat er bij 24 verticaal?’

Ik ben boos en probeer dat niet te verbergen, maar ik zwicht toch. ‘De hoofdpersoon uit *Shane*.’

‘Alan Ladd!’

Die ouwe tang geeft bliksemsnel antwoord. Zo gaan we nog een paar verticale omschrijvingen verder, en dan grist het oudje het puzzelboekje uit mijn handen.

‘Laat eens zien welke letters er nu bij 44 horizontaal staan... Een o, een l, een r, een b... Policarbonaat!’

Ik geef het op. Ik laat het kruiswoordraadsel aan haar over en leun tegen het raampje. Ik ben er toch bijna. Ik pak mijn weinige spullen bij elkaar, sta op, ga expres op de tenen van dat oude mens staan en loop door de gang naar de voorste wagon. De hoofdconducteur geeft me mijn fiets en groet me door zijn pet af te nemen. Ik stap uit. Ik bind mijn tas op de bagagedrager, spring op het zadel en rijd naar de kabelspoorweg.

Op een muur vlak bij de kabelbaan lees ik een opschrift dat aan Mussolini doet denken.

ER IS GEEN WEG TERUG

Er wacht me een nieuw leven.

Het gespuis aan mijn rechterhand dringt op, ze dwingen mij te vluchten, zetten de aanval in, tot mijn vernietiging. Mijn weg is versperd – de ondergang komt nader, en er is niemand die te hulp schiet. Aanstormend in een woeste golf slaan ze een brede bres in mij. Verschrikkingen storten zich over me uit, mijn eer wordt weggevaagd als door de wind, als een wolk vervliegt mijn aanzien. Nu stroomt het leven uit mij weg, ik ontsnap niet meer aan mijn ellende. 's Nachts jaagt hij helse pijnen door mijn botten, het bloed in mijn aderen komt niet tot rust.

Het begin is volmaakt, ik kan niet anders zeggen.

Ik lig nu drie dagen lusteloos op bed in deze B&B waar ik onderdak heb gevonden: een gelukje, aangezien dit een feestweekend is.

Maar feest voor wie?

Zeker niet voor mij, want niet alleen ben ik moederziel alleen, ik ben nog aangevallen ook.

Ik liep rustig met mijn fiets aan de hand rond op de piazza del Duomo. Het was warm, dus had ik 's ochtends vroeg mijn armen al ontbloot en mijn panty uitgetrokken. De gevel van de kerk was prachtig: de zon scheen erop en alle glinsteringen van de gouden mozaïeken werden fonkelend weerkaatst. Ik liep steeds verder achteruit om te kunnen genieten van de schitterende aanblik, en kwam in de buurt van een rij potten vol bloeiende planten, die daar waren neergezet door de eigenaar van een bar.

Het gebeurde in een oogwenk. Uit de blaadjes en de bloemen schoten duizenden woedende wespen. Eerst omcirkelden ze me, en na mijn onthutste reactie besloten ze me aan te vallen met een, zo klonk het in elk geval, strijdlustige kreet. Een heleboel kleine, zwart-geel gestreepte, eensgezinde duivelse kamikazes.

Ze prikten me overal: op mijn benen, mijn armen en mijn gezicht, en de sterkste wisten zelfs onder mijn T-shirt te kruipen en hun angel in mijn rug en heupen te steken.

Een vreselijke, allesoverheersende pijn.

Wat doet een ongeluksvogel in zo'n geval? Rennen.

En rennen deed ik. Ik holde rondjes over het plein, schreeuwend als een bezetene, onder het aanroepen van alle heiligen van de kalender, inclusief die van de orthodoxe kerk. De eigenaar van de bar spurte naar binnen en kwam terug met een brandblusser. Hij richtte het mondstuk op me en begon te spuiten. Binnen tien seconden was ik bedekt met wit schuim: een sneeuwpop in het verkeerde seizoen en op de verkeerde plek.

Maar die brandblusser was mijn redding. Sommige wespen vielen, met schuim besmeurd, morsdood neer, andere vlogen als een bezetene weg, verrast door de tegenaanval. Ik liet me op de grond vallen. Uitgeput, vol pijn.

Eerst kwam de politie, daarna de brandweer, hun gezicht beschermd door maskers met gaas. Als laatste arriveerde de ambulance. De verpleegkundigen tilden me op de brancard, klaar om me naar het ziekenhuis te brengen.

'Mij... mijn... fie... fiets,' lispelde ik met gevoelloze tong en dikke lippen. 'Als... tublieft... het is... het enige... wat ik...'

'Maak je geen zorgen om je fiets,' zei de stem van de barman geruststellend: ik zag hem niet, want mijn oogleden waren helemaal gezwollen. 'Ik pak hem wel en dan zet ik hem in de bar. Als je beter bent, kom je hem maar ophalen, goed?'

'J... ja. Be... be... dankt.'

Meteen daarna verloor ik het bewustzijn.

Het ontwaken was niet minder traumatisch. Ik werd aangeraakt door duizend handen die iets vochtigs en geleiachtigs op mijn lijf smeerden. Iemand draaide me op mijn zij om me een injectie te geven en daarna staken ze een naald in een ader in mijn arm. Ik heb de hele dag geslapen. De volgende ochtend werd ik koortsig wakker, maar slaagde ik er wel in mijn

ogen tot een spleetje te openen. 's Avonds ging het een heel stuk beter, en aangezien ik erg opstandig word van witte jassen, heb ik vals gespeeld om naar huis te mogen.

Nou ja... huis is een groot woord. Beter gezegd: naar het belabberde bed dat me voor een niet bepaald redelijke prijs ter beschikking is gesteld door mevrouw Amelia, de eigenares van de B&B. Een eenvoudige vrouw van de oude stempel. Welwillend en bezorgd. Maar gehecht aan merkwaardige, achterhaalde volkse en boerse rituelen.

Amelia had besloten dat ze voor me moest zorgen. Allereerst gooide ze de antibioticazalf weg, evenals de eindeloze rij medicijnen die me door het ziekenhuis waren opgedrongen.

‘Troep... Amelia regelt het nu wel voor je.’

Toen kwam ze mijn kamertje binnen met een mes en enorme bollen knoflook. Met engelengeduld pelde ze de teentjes een voor een, waarna ze me op een toon die geen tegenspraak duldde een bevel gaf.

‘Kleed je uit.’

‘Wat? Wat bent u van plan?’

‘Vertrouw me nou maar. Kleed je uit.’

Verbijsterd gehoorzaamde ik. Met moeite trok ik het snoeproze kanten nachthemd dat ik van haar had gekregen uit. Daarna ging ik weer liggen. Mevrouw Amelia pakte de eerste uit de kluiten gewassen knoflookteen, sneed hem doormidden en begon elke centimeter van mijn gezwollen, rood-gekleurde lichaam ermee in te wrijven. Zodra de teen op was, pakte ze meteen een andere en herhaalde de operatie. Zo ging ze een uur lang door. Ze gunde me een paar uur pauze en kwam toen de kamer weer in met een fles goede, extra vergine olijfolie uit de olijvenperserij van haar neef, waarmee ze me insmeerde tot hij helemaal was ingetrokken, en daarna begon ze weer met de knoflook.

Ik liet haar begaan, weliswaar met een vleugje scepsis, maar

het idee dat iemand voor me zorgde gaf me een gevoel van geborgenheid dat ik al in geen tijden meer had ervaren. En terwijl de knoflook en de olie in mijn lijf trokken, constateerde ik tevreden dat sinds de wespen me gestoken hadden niet alleen mijn ischias was verdwenen, maar ook de aanhoudende pijn in mijn heiligbeen, die me al jaren achtervolgde. Dus de theorie dat het gif van die insecten gewrichtspijn geneest is waar: het is niet slechts een literair verzinsel van Calvino die de reumatische pijnen van de oude Rizieri laat verdwijnen dankzij de steek van een wesp die door Marcovaldo is gevangen en op de heupen van de bejaarde man is gezet. ‘*Orcalorca... Orcalorca...*’ schreeuwde Rizieri, die als een soldaat rond paradeerde en over de pijnlijke plek wreef, krijgshaf-tig rechtop in plaats van kromgebogen zoals eerst.

Nu zou ik niet kunnen zeggen of de methode van mevrouw Amelia enig ander gevolg had dan me te veranderen in een reusachtige snee geroosterd knoflookbrood. Toch kan ik, drie dagen na de ongelukkige gebeurtenis, eindelijk weer overeind komen. Ik ben nog steeds opgezwollen en zit onder de rode plekken, maar ga vastberaden onder de douche staan en gooi liters badschuim over me heen om de vreselijke knoflookstank waarvan elke hoek van de kamer doordrenkt is te verdrijven.

Ik wil naar buiten, ik heb behoefte aan frisse lucht. Ik moet de barman bedanken en mijn fiets ophalen.

En er is nog iets wat ik moet doen.

Ik hoop alleen dat het geluk aan mijn kant staat.